

Usos de les preposicions *per* i *per a* segons la nova gramàtica normativa (Gramàtica de la llengua catalana, IEC, 2016)

JOSEP M. MESTRES, 26 DE MAIG DE 2018

El fet que no es tracti d'una gramàtica *per a* l'aprenentatge de la llengua es palesa també en els múltiples punts repartits al llarg del text en què es tracta aquest aspecte sintàctic: es tracta de les pàgines 498-504, 641-642, 706-707, **742-751**, 771-772, 836-837, 892-894, 943-955, 1061, 1118-1119, **1122-1130**, **1160-1161**, 1174-1176, 1186-1189.

Tres conceptes bàsics: l'**adjunt {al predicat/oracional}** ('CC'), l'**agentivitat** ('que hi hagi agent') i la **correferència** ('coincidència').

1. L'opció recomanada en la llengua escrita formal: distinció entre **agent** (p. 742), **causa** (p. 742), **mitjà** (p. 745) i «**propòsit**» (p. 1122, 1123, 1125 i 1126) introduïts amb la preposició **per**, d'una banda, i **límit** (p. 747), **destinació o finalitat** (p. 747) i **àmbit d'adequació a una expectativa** (p. 749) introduïts amb la preposició **per a**, de l'altra.

2. En aquesta exposició, no solament tractem de l'ús de la preposició més adequada en cada context, sinó que també descrivim els casos en què és acceptable l'ús de la preposició simple *per* amb el mateix valor que expressa la preposició composta *per a*.

3. Tant l'adequació de l'ús de *per a* com la possibilitat del contrast entre *per a* i *per* estan en funció dels elements que la preposició relaciona (aquell sobre el qual incideix el sintagma preposicional i aquell que selecciona la preposició) (p. 748).

4. La preposició **per a** es fa servir amb valor final i introdueix sintagmes preposicionals finals o que indiquen **opinió o punt de vista** ('en opinió de'; p. 750) (aquests adjunts **només han de complir un dels requisits o factors** de la remarca final següents: **1r, 2n o 6è**), o bé oracions finals. També poden expressar un **valor concessiu no ponderatiu** (p. 645 i 1161).

5. Valors semàntics de **per** i **per a** quan introdueix un sintagma preposicional (a partir del quadre 19.4 de la GIEC, p. 750-751); vegeu el quadre que segueix.

Valors semàntics	Preposició (davant SN, SAdv o SPrep)	
	PER (agent, causa, mitjà, propòsit)	PER A (límit, destinació o finalitat, àmbit d'adequació a una expectativa)
Espacial	trajecte, ruta: Va entrar per la porta de darrere. Han passat per allí. localització: Tenia roba per tota la casa. Els papers han de ser per l'oficina.	destinació (en complements de certs noms): He comprat dos bitllets per a (= de / que va a) París. Encara no ha eixit el vaixell per a (= de / que va a) Eivissa. destinació (davant sintagma adverbial o sintagma preposicional): Hem comprat un quadre per a {aquí / davant (la prestatgeria)} (p. 1122).
Temporal	localització: Anirem a Barcelona per la Mercè. Per {ara/avui} ja en tenim prou (p. 749). durada: Lloguen l'apartament per un any.	límit temporal posterior al moment de referència: He d'escriure un guió per a demà. Em va dir que ho volien per a més tard. Oblida-te'n per [a] sempre més (p. 749). Ho necessitava per al cap de tres dies (p. 749).
Altres valors	agent: El text fou acceptat per la ministra. S'ha deixat enredar per un veí seu. causa/motiu: Tanquen dos mesos per reformes. L'ha aprovat per recomanació vostra. L'Olga pren pastilles per la tos (p. 748-749). Per què treballa? (p. 742). Aquests productes són fabricats per una empresa per a la gran indústria (p. 747). Acord per la reforma del reglament (p. 749). Plataforma per la llengua (p. 749). mitjà: No parreu tant pel mòbil. substitució: Agafeu l'un per l'altre. distribució: Toca a 30 euros per cap. Els buscaven casa per casa. freqüència: Em telefona tres vegades per setmana. condició: Per ella encara hi seríem. Per ell ('si fos per ell'), encara estaríem treballant (p. 745). Per mi, ja te'n pots anar (p. 745).	destinació/finalitat: Fa uns peücs per al nadó. Compra una coberteria per al nou pis. Aquest líquid va bé per a les taques. L'Olga pren pastilles per a ('contra') la tos (p. 748-749). No n'hi ha per [a] tant (p. 747). Aquests productes són fabricats per una empresa per a la gran indústria (p. 747). Acord per a la reforma del reglament (p. 749). Plataforma per a la llengua (p. 749). orientació o intenció: Estudia per [a] metge. àmbit d'adequació d'una cosa a una expectativa —quantificadors quantitius (explícits o implícits)—: L'escola és molt lluny per als meus fills. àmbit d'adequació d'una cosa a una expectativa —adjectius i participis— ([in]suficient, fàcil, difícil, dur, car o barat [p. 749], o bé apte, útil, indispensable, essencial, profitós, negat, adequat o necessari [p. 1128]): Un dia és suficient per al trasllat. Aquestes instruccions {són / es fan} fàcils de seguir per a la majoria de viatgers (p. 750). És una obra teatral de difícil accés per als occidentals (p. 749). Es tractava d'una solució cara per als municipis (p. 750). àmbit d'adequació d'una cosa a unes expectatives —el verb bastar i adjectius acabats en -ble o en -or— [p. 749-750]): Per a la correcció d'exàmens, tres dies no basten (p. 749). La segona proposta no sembla acceptable (o assumible) per a l'oposició (p. 750). Hi ha maneres de dir més entenedores per al públic en general (p. 750).

Valors semàntics	Preposició (davant SN, SAdv o SPrep)	
	PER (agent, causa, mitjà, propòsit)	PER A (límit, destinació o finalitat, àmbit d'adequació a una expectativa)
Altres valors (Continuació)	concessió (amb valor ponderatiu, amb molt, poc i més o sense): Per vell que sigui, encara fa servei. Per molt que t'hi esforcis, no ho entendràs (p. 1160); Per diners que tinguin, no ho podran comprar (p. 1161). concessió (per més que o per molt que, com a locucions conjuntives): Per més que m'ho han dit diverses persones, no m'ho acabo de creure (p. 1161).	opinió ('en opinió de'): {Per a / Per} nosaltres, és una bona solució. {Per a / Per} la directora de l'escola, la implicació de les famílies és fonamental (p. 750). {Per / Per a} mi que van molt equivocats (p. 750). concessió ('tot i que'/'malgrat', sense valor ponderatiu): Per [a] les coses que menja, no està gras. Es conserva molt bé, per [a] l'edat que té (p. 1161). Per [a] la feina que fas, cobres massa (p. 642).

6. Construccions/oracions finals: **perquè** + VERB EN FORMA PERSONAL o **per a** + INFINITIU (per bé que no sempre).

7. Funcions sintàctiques del sintagma preposicional (a partir del quadre 19.3 de la GIEC, p. 748) i de les construccions/oracions finals introduïdes per la preposició **per a**; vegeu el quadre que segueix.

Funcions de PER A	Exemples de PER A (davant SN, SAdv i SPrep)	Exemples de PER A (davant oracions d'infinitiu)
Atribut	Aquests exercicis són per a tu (p. 748).	Aquests diners són per a anar al teatre (p. 1127).
Complement de règim	El meu sou no arriba per a casa i piscina (p. 748). Ja no dono per [a] gaire més (p. 747).	Aquest detergent no serveix per a netejar aquest material (p. 1125). Aquest llapis no aprofita per a dibuixar (p. 1126-1127). Això no obsta per a reconèixer que van estar encertats (p. 1127).
Adjunt del predicat	Hem fet una cortina per al {despatx/pare} (p. 748). Hem arreglat diners per a la constitució d'un centre cívic (p. 747). Treballem per a una multinacional (p. 503).	Emprarem tots els mitjans possibles per a atendre-us bé (p. 1127). Fan falta voluntaris per a distribuir les cartes (p. 1125). Li vaig deixar la meva ploma per a fer la prova escrita (p. 1129).
Complement de nom	Màquines per a [la] fusta (p. 748). Pastilles per a la tos ('contra', p. 747). Acord per [a] la reforma del reglament (p. 749). Hi ha gent, doncs, per a tot (p. 1135).	Un llibre per a llegir abans de dormir (p. 1127). Ulleres per a nedar (p. 893); Sala per a escoltar música (p. 893). Carn per a arrebossar (p. 893); Menjar per a emportar[-se] (p. 893). El termini per a presentar-se a unes eleccions (p. 1128). Una excusa per a no fer res (p. 1127).
Complement d'adjectiu	Això no és bo per a res (p. 748). L'escola és molt lluny per als meus fills (p. 749). Aquestes instruccions {són / es fan} fàcils de seguir per a la majoria de viatgers (p. 750).	És una proposta necessària per a aconseguir el que volem (p. 1125). Preparat per a ser congelat (p. 1128). Negat per a treballar en equip (p. 1128). El pare estava molt malalt per a no llevar-se del llit (p. 952).
Adjunt oracional [en general]	Per a qualsevol problema, ja sabeu on em teniu (p. 748). Per a la directora de l'escola, la implicació de les famílies és fonamental (p. 750). Per [a] mi que van molt equivocats (p. 750).	Per a arribar al carrer de Na Jordana, has de seguir recte (p. 930). Per a comprar la casa, necessitaran més diners (p. 1123). Els veïns necessitaran, per a comprar la casa, més diners (p. 1123). Necessitaran més diners, per a comprar la casa (p. 1123).

8. **REMARCA.** Pel que fa a les construccions/oracions finals —a més de les concessives no ponderatives—, moltes frases compleixen simultàniament més d'un factor dels següents, la qual coincidència justifica l'ús de la preposició **per a**:

1r. Que l'adjunt expressi els valors de límit (p. 747), destinació o finalitat (p. 747) o bé àmbit d'adequació a una expectativa (en aquest cas, *per a* indica «l'àmbit en què una característica és quantificada respecte a l'assoliment d'unes determinades expectatives», p. 749). O bé que expressi un valor concessiu no ponderatiu (p. 645 i 1161), cas en què és possible la doble preposició. [Requisit o factor obligatori, però no suficient; en cal un altre]

2n. Que es tracti d'un cas de règim verbal del verb principal (p. 748).

3r. Si l'adjunt és una oració d'infinitiu, que el verb de l'oració principal expressi: **profit (servir, aprofitar) o impediment (obstar)** (p. 1126-1127), i també, amb un significat pròxim al de *servir*, les construccions finals poden ser atributs del verb *ser* (p. 1127); **preparació, disposició o capacitació (disposar, preparar[-se], capacitar, habilitar, classificar[-se]), utilització (emprar, fer servir, usar, utilitzar, valer-se) i convenciment (convèncer, subornar)** (p. 1127); **necessitat, conveniència o obligació (convenir, caldre, fer falta, necessitar, requerir, haver de menester)**, incloent-hi la **perífrasi d'obligació (haver de)** (p. 1127); **mancança, insuficiència o excés (faltar, arribar, bastar, sobrar, mancar, valer)** (p. 1127), o bé que l'adjunt indiqui l'ús o la destinació que es dona a una cosa (p. 1125).

4t. Si l'adjunt és una oració d'infinitiu, que es trobi en un context no agentiu (és a dir, que el verb de l'oració principal no expressi una acció voluntària atribuïda a un subjecte agent —amb verbs estatus com *tenir, portar o dur* [p. 1125], amb certs noms (instruments, mitjans o llocs relacionats) o adjectius [p. 1125], o bé amb oracions passives o impersonals [p. 1125]—). O també que l'adjunt depengui d'un adjectiu o un participi ([in]suficient, fàcil, difícil, dur, car, barat [p. 749] i els adjectius acabats en *-ble* o *-or* [p. 750]), o bé *apte, útil, indispensable, essencial, profitós, negat, adequat, necessari, [in]suficient* [p. 1128]).

5è. Si l'adjunt és una oració d'infinitiu, que el subjecte explícit o implícit de l'oració d'infinitiu no sigui correferent (= no coincideixi) amb el subjecte de l'oració principal (p. 1129).

6è. Que la gramàtica prescriu la possibilitat d'usar dos nexes diferents amb el mateix valor en la mateixa frase (p. 751 i 1161).